

PHÒNG GIÁO DỤC ĐÀO TẠO HUYỆN THANH TRÌ

SÁNG KIẾN KINH NGHIỆM

**MỘT SỐ BIỆN PHÁP GIÚP TRẺ MẪU GIÁO 4 - 5 TUỔI
PHÁT HUY TÍNH TÍCH CỰC TRONG HOẠT ĐỘNG
KHÁM PHÁ KHOA HỌC Ở TRƯỜNG MẦM NON**

Lĩnh vực : Giáo dục mẫu giáo

Cấp học : Mầm non

Tên tác giả : Nguyễn Thị Lệ Duyên

Đơn vị : Trường mầm non xã Yên Mỹ

Chức vụ : Giáo viên

Năm học 2019 - 2020

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

“Xung quanh ta có bao điều kì diệu, mà ta mới biết chẳng được bao nhiêu”

Đó là một câu hát quen thuộc với mọi người. Câu hát đó đã nói lên thế giới xung quanh ta rất bao la rộng lớn. Nó bao gồm tất cả sự vật, hiện tượng, cây cỏ, con vật, các vấn đề về tự nhiên và xã hội. Chúng ta không thể đi đến tất cả mọi nơi, không thể tận mắt nhìn thấy hết thấy các sự vật, hiện tượng nhưng con người luôn có khát vọng muốn được khám phá, tìm hiểu thế giới xung quanh ta, đó chính là môi trường sống của con người. Nó lại là một kho tàng kiến thức vô tận ảnh hưởng tới sự tồn tại và phát triển của con người, cho nên con người luôn có nhu cầu khám phá để có thể có những hiểu biết về thế giới, cải tạo thế giới nhằm phục vụ chính cuộc sống của con người. Nhu cầu tìm hiểu, khám phá về thế giới xung quanh của con người đã xuất hiện ngay từ khi còn nhỏ.

Với trẻ mầm non chưa có vốn sống, vốn kinh nghiệm, sự trải nghiệm còn ít, trẻ chưa tự khám phá nên người lớn phải giúp đỡ trẻ, phải tổ chức, hướng dẫn trẻ tham gia vào các hoạt động nhằm cho trẻ khám phá về thế giới xung quanh. Trẻ được khám phá sẽ giúp trẻ tích lũy được kiến thức, kỹ năng về tự nhiên và xã hội, giúp trẻ được phát triển về các mặt: Đức - Trí - Thể - Mỹ. Thông qua việc tổ chức cho trẻ được hoạt động khám phá, trẻ sẽ được phát triển toàn diện các mặt, nhân cách được hình thành và phát triển. Đây là mục đích hàng đầu của giáo dục nói chung và giáo dục mầm non nói riêng. Bởi vậy, việc trẻ được khám phá là một việc làm thiết thực, rất cần thiết và cần đưa đến có hệ thống từ độ tuổi nhà trẻ tới các lứa tuổi tiếp theo.

Khi nói đến trẻ mầm non không ai không biết trẻ ở lứa tuổi này rất thích tìm hiểu, khám phá thế giới xung quanh, bởi thế giới xung quanh thật là bao la rộng lớn, có biết bao điều mới lạ hấp dẫn, và còn bao lạ lắm khó hiểu, trẻ tò mò muốn biết, muốn được khám phá. Khám phá khoa học mang lại nguồn biểu tượng vô cùng phong phú, đa dạng sinh động, đầy hấp dẫn với trẻ thơ, từ môi trường tự nhiên (cỏ cây, hoa lá, chim muông). Khám phá khoa học đòi hỏi trẻ phải sử dụng tích cực các giác quan chính vì vậy sẽ phát triển ở trẻ năng lực quan sát, khả năng phân tích, so sánh tổng hợp nhờ vậy khả năng cảm nhận của trẻ sẽ nhanh nhạy, chính xác những biểu tượng, kết quả trẻ thu nhận được trở nên cụ thể, sinh động và hấp dẫn hơn. Qua những thí nghiệm nhỏ trẻ được tự mình thực hiện trong độ tuổi mầm non sẽ hình thành ở trẻ những biểu tượng về thiên nhiên chính là cơ sở khoa học sau này của trẻ.

Dựa trên đặc điểm tâm lí, nhận thức của trẻ mẫu giáo nói chung và trẻ mẫu giáo nhỡ nói riêng, các nhà tâm lí học, giáo dục học đã chỉ ra rằng quá trình khám phá khoa học được tổ chức mang tính chất khám phá, trải nghiệm theo phương thức *“học mà chơi, chơi mà học”* là phù hợp hơn cả đối với trẻ.

Bản thân là giáo viên mầm non, tôi đã nhận thức được tầm quan trọng của việc cho trẻ khám phá khoa học nên tôi luôn mong muốn mình phải làm thế nào để tạo hứng thú nhằm đem lại hiệu quả cao trong hoạt động khám phá khoa học cho trẻ. Chính vì thế tôi rất quan tâm, trăn trở đã không ngừng suy nghĩ, sáng tạo về việc làm sao để có những phương pháp hay và hữu ích nhất để những hoạt động khám phá trở nên thú vị, không khô khan với trẻ nhằm giúp trẻ thỏa mãn được nhu cầu tìm hiểu, khám phá.

Với tất cả những lý do trên và mong muốn được góp phần vào sự nghiệp giáo dục đặc biệt lĩnh vực khám phá khoa học nên bản thân tôi đã mạnh dạn nghiên cứu đề tài ***“Một số biện pháp giúp trẻ mẫu giáo 4-5 tuổi phát huy tính tích cực trong hoạt động khám phá khoa học ở trường mầm non”***

*** Mục đích nghiên cứu:**

- Thực trạng hiệu quả hoạt động khám phá khoa học cho trẻ mẫu giáo 4 - 5 tuổi ở trường mầm non.
- Đề xuất một số biện pháp giúp trẻ 4 - 5 tuổi phát huy tính tích cực trong hoạt động khám phá khoa học ở trường mầm non.

*** Đối tượng nghiên cứu:**

- Biện pháp nhằm phát huy tính tích cực trong hoạt động khám phá khoa học cho trẻ mẫu giáo 4 - 5 tuổi ở trường mầm non.

*** Đối tượng khảo sát, thực nghiệm:**

- Trẻ mẫu giáo 4 - 5 tuổi lớp tôi phụ trách.

*** Phương pháp nghiên cứu:**

- Phương pháp nghiên cứu lí luận: Đọc nghiên cứu tổng hợp các tài liệu có liên quan đến vấn đề cần nghiên cứu.
- Phương pháp nghiên cứu thực tiễn:
 - Phương pháp quan sát sư phạm.
 - Phương pháp dùng lời.
 - Phương pháp thống kê toán học.
 - Phương pháp thực hành trải nghiệm

*** Phạm vi và kế hoạch nghiên cứu:**

- Trẻ mẫu giáo 4 - 5 tuổi ở lớp tôi phụ trách. Năm học 2019 - 2020.
- Thời gian 8 tháng (Bắt đầu từ tháng 9/2019 đến tháng 4/2020)

II. GIẢI QUYẾT VẤN ĐỀ

1. Những nội dung lí luận:

Mục tiêu của giáo dục mầm non là hình thành cơ sở ban đầu, nền tảng cho sự phát triển nhân cách và tư duy cho mỗi con người. Qua đó giúp hình thành bước đầu của phẩm chất đạo đức, khuyến khích việc khám phá khoa học và làm chủ những kiến thức khoa học công nghệ trong thời đại mới. Khám phá khoa học nhằm hình thành và giúp trẻ phát triển nhận thức về các sự vật, hiện tượng xung quanh và giáo dục thái độ ứng xử với thiên nhiên. Đồng thời thông qua hoạt động khám phá khoa học sẽ giúp cho trẻ dần hình thành và phát triển các kỹ năng quan sát, kỹ năng tư duy, phân tích tổng hợp, khái quát.

Những nghiên cứu về đặc điểm tâm sinh lý lứa tuổi trẻ mầm non cho thấy: tâm hồn trẻ rất ngây thơ và trong sáng, trẻ *“Chơi mà học, học mà chơi”*, *“Qua lăng kính chủ quan”* của trẻ tất cả đều mới lạ hay *“Vì sao lại thế”* luôn là những câu hỏi thắc mắc, là những điều trẻ luôn khao khát muốn biết muốn tìm hiểu và khám phá. Theo Piagiê, trẻ từ 4- 5 tuổi hay sử dụng các trò chơi đóng vai để xử lý thông tin mới và hiểu các khái niệm phức tạp. Trẻ bắt đầu hiểu thí nghiệm là gì và trở nên có chủ đích cũng như sáng tạo hơn trong việc khám phá. Thường thích các thí nghiệm do chúng tạo ra hơn là các thí nghiệm do người lớn hướng dẫn. Trẻ bắt đầu đưa ra những dự đoán dựa trên những gì trẻ được trải nghiệm. Chính vì thế trẻ cần có nhiều cơ hội để khám phá. Các khái niệm khoa học qua tìm hiểu và khám phá thế giới, hiện tượng gần gũi tạo nền tảng cho việc học sau này. Quả thực hoạt động khám phá nói chung và hoạt động khám phá khoa học nói riêng có tầm quan trọng đặc biệt đối với sự phát triển tâm lý của trẻ mầm non nói chung và độ tuổi mẫu giáo 4 - 5 tuổi nói riêng. Vì vậy cho trẻ khám phá khoa học chính là tạo điều kiện, cơ hội và tổ chức các hoạt động để trẻ tích cực tìm tòi và phát hiện về các sự vật hiện tượng xung quanh.

2. Thực trạng vấn đề:

2.1. Đặc điểm tình hình:

- Trường mầm non của chúng tôi nhiều năm đạt trường tiên tiến xuất sắc cấp thành phố. Nhà trường được nhận bằng khen của UBND Thành phố và bằng khen của thủ tướng chính phủ. Trường được xây dựng khang trang, có khung cảnh sư phạm môi trường sạch đẹp. Nhà trường có đủ điều kiện về cơ sở vật chất phục vụ công tác chăm sóc giáo dục trẻ.
- Năm học 2019 - 2020 tôi được nhà trường phân công phụ trách lớp mẫu giáo nhờ với số trẻ là 38 cháu, trong đó có 20 cháu nam và 18 cháu nữ.
- Lớp có 3 cô giáo đạt trình độ trên chuẩn và luôn chú tâm đến việc chăm sóc nuôi dưỡng, giáo dục trẻ, tạo môi trường lớp học gần gũi hấp dẫn trẻ. Bản thân

là giáo viên trẻ, tâm huyết với nghề, có năng khiếu về âm nhạc, thích tìm tòi sáng tạo vào các hoạt động giáo dục âm nhạc của trẻ.

Với đặc điểm tình hình như vậy khi thực hiện đề tài này tôi gặp một số thuận lợi và khó khăn như sau:

2.2.Thuận lợi:

Có sự quan tâm chỉ đạo sát sao, hướng dẫn của ban giám hiệu về tổ chức hoạt động khám phá khoa học cho trẻ.

Lớp học được nhà trường đầu tư đầy đủ trang thiết bị, đồ dùng, đồ chơi phù hợp với độ tuổi đặc biệt là hoạt động khám phá.

Nhà trường có sân chơi, sân vườn trồng nhiều loại cây xanh, cây cảnh, cây hoa... tạo khung cảnh sư phạm xanh - sạch- đẹp, thân thiện với trẻ là điều kiện thuận lợi cho trẻ hoạt động khám phá.

Giáo viên luôn tìm tòi và tự làm một số đồ dùng, đồ chơi để phục vụ hoạt động khám phá cho trẻ.

Trẻ rất thích khi tham gia vào các hoạt động khám phá.

Trẻ ngoan, đi học chuyên cần, phụ huynh quan tâm tới trẻ, phối hợp cùng giáo viên thuận lợi cho việc tổ chức các hoạt động khám phá cho trẻ.

2.3.Khó khăn:

Một số phụ huynh làm nghề tự do, nghề nông nên chưa quan tâm đến việc giáo dục trẻ khám phá thế giới xung quanh.

Giáo viên khi tổ chức hoạt động khám phá đôi khi còn máy móc, dập khuôn, chưa sáng tạo, chưa mạnh dạn cho trẻ khám phá với thực tế, ngại làm thí nghiệm cho trẻ quan sát nên kết quả đạt chưa cao.

Phương pháp mà giáo viên sử dụng để tổ chức cho trẻ khám phá khoa học chủ yếu là tranh ảnh và dùng lời nên việc truyền thụ những kiến thức khoa học trừu tượng cho trẻ còn gặp nhiều khó khăn.

Vốn hiểu biết của trẻ về thế giới xung quanh còn hạn chế.

Trong lớp còn một vài trẻ hiếu động, chưa tập trung chú ý và một số trẻ vẫn còn nhút nhát chưa mạnh dạn tích cực tham gia vào các hoạt động khám phá.

Một số đồ dùng hiện đại để cho trẻ thí nghiệm, thực hành còn hạn chế.

-> Xuất phát từ những khó khăn và thuận lợi trên nên tôi đã nghiên cứu và thấy mình phải quan tâm hơn nữa vấn đề tìm ra những giải pháp tốt nhất để tổ chức hoạt động khám phá khoa học cho trẻ đạt kết quả cao nhất. Để thực hiện được điều đó tôi đã sử dụng các biện pháp sau:

3.Các biện pháp đã tiến hành:

3.1.Biện pháp 1:Khảo sát kỹ năng khám phá khoa học của trẻ.

Để việc tổ chức hoạt động khám phá khoa học cho trẻ đạt hiệu quả thực sự có chất lượng, đáp ứng được tình hình thực tế của lớp, phù hợp với khả năng của trẻ thì việc làm đầu tiên rất quan trọng, không thể thiếu đó chính là việc khảo sát kỹ năng khám phá khoa học của trẻ. Việc đánh giá chính xác thực trạng sự phát triển của trẻ về nhận thức sẽ giúp giáo viên hiểu rõ hơn về kiến thức, kỹ năng, thái độ của trẻ về hoạt động khám phá khoa học.

Vì vậy ngay từ đầu năm học, tôi đã tiến hành khảo sát các kỹ năng khám phá khoa học của trẻ, kết hợp cùng giáo viên của lớp để thống nhất các nội dung và đưa ra phương pháp để khảo sát trẻ, để kiểm tra, đánh giá được chính xác mức độ kỹ năng khám phá khoa học của trẻ. Việc khảo sát được tiến hành thông qua các bài tập, các trò chơi khám phá, các hoạt động trải nghiệm khám phá khoa học hay tạo các tình huống để khảo sát trẻ. Có thể khảo sát cả lớp hoặc khảo sát trẻ theo từng nhóm nhỏ. Giáo viên có thể khảo sát kỹ năng khám phá của trẻ mọi lúc, mọi nơi thông qua việc theo dõi các hoạt động trong ngày của trẻ, cùng với việc tổ chức cho trẻ như:

Khảo sát về kỹ năng quan sát, so sánh, phân loại, giao tiếp, thử nghiệm, phán đoán và suy luận của trẻ. Để khảo sát kỹ năng của trẻ tôi luôn giúp cho trẻ xem xét sự vật, hiện tượng một cách kỹ lưỡng. Tạo cơ hội cho trẻ được khám phá sự vật, hiện tượng theo nhiều khía cạnh, góc độ khác nhau để có thông tin đầy đủ về màu sắc, hình dạng, kích thước, đặc điểm bên trong, bên ngoài của đối tượng được khám phá đó. Để khảo sát kỹ năng so sánh cho trẻ tôi đã tận dụng các thời điểm trong ngày để khảo sát trẻ, bên cạnh những đặc điểm về đối tượng mà trẻ vừa quan sát được trẻ đưa ra đặc điểm giống và khác nhau nhờ so sánh, từ đó khắc sâu biểu tượng về đối tượng cho trẻ. Với kỹ năng phân loại tôi đã hướng trẻ để trẻ có thể tự chọn đối tượng có một hay một số đặc điểm vào các nhóm. Khuyến khích trẻ phân loại đối tượng bằng nhiều cách khác nhau, khuyến khích trẻ thu nhập nhiều thứ xung quanh để phân loại. Luyện tập cho trẻ phân loại nhiều lần, mỗi lần dựa trên dấu hiệu nào đó hoặc vài dấu hiệu, gắn nó với cuộc sống hàng ngày. Bên cạnh đó tôi đã sử dụng các câu hỏi để khuyến khích trẻ phân loại. Để khảo sát kỹ năng giao tiếp của trẻ tôi cũng đặt câu hỏi để trẻ quan sát và ghi nhớ từ đó trẻ có thể kể lại về đối tượng cho các bạn nghe. Đối với khảo sát kỹ năng phán đoán và suy luận của trẻ đây là một kỹ năng khó đối với trẻ 4 - 5 tuổi. Kỹ năng suy luận phải đòi hỏi trẻ phải có vốn kiến thức nhất định, hợp lý. Chính vì vậy tôi hướng dẫn trẻ làm quen với những suy luận rất sơ đẳng dựa trên kết quả quan sát trực và có thể kiểm nghiệm được (Ví dụ: Cây héo

-> chết, trẻ suy luận: thiếu nước, hạn hán, không người chăm sóc). Với kỹ năng phán đoán của trẻ tôi tiến hành khảo sát trong nhiều tình huống giúp trẻ nhận biết các quy luật từ đó trẻ có thể dự đoán chính xác điều sẽ xảy ra, được sử dụng nhiều trong các thí nghiệm.

Từ đó nắm được những kỹ năng nào của trẻ tốt và những kỹ năng còn yếu chưa đạt yêu cầu và biết rõ trẻ nào có kỹ năng khám phá tốt, trẻ nào có kỹ năng khám phá còn yếu. Qua kết quả khảo sát đó, tôi sẽ xây dựng kế hoạch, lựa chọn các nội dung, đề tài khám phá khám học để triển khai các biện pháp, hình thức tổ chức hoạt động nhằm phát huy tính tích cực trong hoạt động khám phá khoa học cho trẻ ở trường mầm non.

3.2. Biện pháp 2: Lựa chọn, sắp xếp nội dung các đề tài khám phá khoa học theo từng tháng.

Với bất kỳ một lĩnh vực giáo dục nào, việc lựa chọn và sắp xếp nội dung giáo dục có vai trò vô cùng quan trọng. Nó phải đảm bảo được tính phù hợp và tính vừa sức với thực tế của trẻ. Việc xác định nội dung phù hợp sẽ giúp cho giáo viên thực hiện một cách tuần tự, khoa học, không bị trùng lặp hay lộn xộn. Như vậy kiến thức truyền đạt tới trẻ sẽ có hệ thống và có hiệu quả cao hơn.

Tổ chức cho trẻ hoạt động khám phá nói chung và tổ chức hoạt động khám phá khoa học nói riêng là một hoạt động vô cùng quan trọng ở trường mầm non. Trong chương trình giáo dục mầm non mới, hoạt động này được đổi mới đồng bộ tất cả về mặt nội dung, phương pháp, hình thức tổ chức.

- *Kiến thức*: Giúp trẻ biết các đặc điểm cơ bản, đặc trưng cần thiết của các sự vật hiện tượng trong tự nhiên. Biết sự đa dạng phong phú của các sự vật hiện tượng xung quanh.

- *Kỹ năng*:

+ Có khả năng quan sát, so sánh, phân loại, phán đoán, suy luận dựa trên vốn kiến thức, kinh nghiệm đã có.

+ Rèn luyện và phát triển kỹ năng thảo luận nhóm, kỹ năng hợp tác, năng lực sáng tạo, thao tác thử nghiệm.

+ Bước đầu nắm được các bước tiến hành khám phá khoa học: dự đoán, đề xuất, thực hiện các cách thức khám phá khoa học để thu thập thông tin, khái quát hóa.

+ Sử dụng thành thạo ngôn ngữ để thể hiện kết quả khám phá, trao đổi, giải thích.

- *Thái độ*: Có thái độ, tình cảm, hành vi, phù hợp với đối tượng.

Nội dung và yêu cầu của việc tổ chức hoạt động cho trẻ khám phá các đối tượng trong hoạt động khám phá được mở rộng và nâng cao dần theo từng độ

tuổi. Kiến thức cung cấp cho trẻ dựa theo nguyên tắc “*Đồng tâm phát triển*” đảm bảo tính hệ thống, kiến thức đi từ dễ đến khó, từ đơn giản đến phức tạp nhằm nâng cao dần yêu cầu phát triển nhận thức cho trẻ về hoạt động khám phá khoa học.

Trong nhiều năm công tác giảng dạy lớp mẫu giáo 4 - 5 tuổi tôi luôn tìm tòi các tài liệu về khám phá khoa học để tìm hiểu và nghiên cứu thật kỹ những nội dung khám phá khoa học của mẫu giáo nhỡ 4-5 tuổi. Nhằm giúp trẻ mẫu giáo yêu thích và khám phá khoa học một cách hiệu quả nhất. Để làm được như vậy tôi cần phải xác định chính xác hơn mục đích, yêu cầu, cách thực hiện từng nội dung khám phá khoa học. Để từ đó, tôi lựa chọn, sắp xếp các nội dung đề tài khám phá khoa học thiết thực nhất, hiệu quả nhất đối với trẻ. Nhằm cung cấp cho trẻ những kiến thức khoa học đơn giản, dễ hiểu, phù hợp với khả năng nhận thức của trẻ, đồng thời nó cũng kích thích tính ham hiểu biết và tìm tòi của trẻ.

Thông qua các buổi sinh hoạt chuyên môn, tôi đã kết hợp cùng với hiệu phó chuyên môn và các giáo viên trong tổ đã lựa chọn và sắp xếp nội dung các đề tài khám phá khoa học theo từng tháng.

Qua quá trình nghiên cứu tài liệu, tôi đã có thể nắm được chính xác, đầy đủ các nội dung khám phá khoa học cần thiết cho trẻ 4 - 5 tuổi. Và tôi đã xây dựng kế hoạch tổ chức các hoạt động khám phá khoa học cho trẻ theo từng tháng như sau:

TT	THỜI GIAN	NỘI DUNG KHÁM PHÁ KHOA HỌC
1	Tháng 9	- Bánh nướng, bánh dẻo, đèn ông sao. - Đồ chơi trường mầm non (cầu trượt, đu quay)
2	Tháng 10	- Một số giác quan (mắt, tai, mũi, miệng) - Khám phá đôi bàn chân ,đôi bàn tay. - Khám phá hàm răng xinh. - Đồ dùng ăn uống (bát, đĩa, cốc) - Đồ dùng gia đình (ti vi, tủ lạnh)
3	Tháng 11	- Một số sản phẩm nghề may (quần, áo) - Một số sản phẩm nghề mộc (bàn, ghế, tủ) - Làm thí nghiệm về sự phát triển của cây.
4	Tháng 12	- Phân nhóm con vật trong gia đình (con vật 2 chân-con vật 4 chân) - Một số con vật sống dưới nước (con cá - con tôm) - Một số con vật sống trong rừng (con voi - con hổ)

		- Tìm hiểu về loài chim. - Một số loài côn trùng (con ong - con muỗi)
5	Tháng 1	- Khám phá cây đào, cây quất, cây mai. - Khám phá hoa hồng-hoa cúc. - Khám phá bánh chưng, mâm ngũ quả.
6	Tháng 2	- Một số loại cây (cây khế - cây chuối) - Một số loại rau (su hào - bắp cải - cà chua) - Một số loại quả (quả bưởi - quả đu đủ) - Hạt và sự nảy mầm. - Cây xanh và môi trường sống.
7	Tháng 3	- Một số PTGT đường bộ (xe đạp - xe máy) - Một số PTGT đường thủy (thuyền buồm - tàu thủy) - Một số PTGT đường hàng không(máy bay - khinh khí cầu)
8	Tháng 4	- Mùa hè. - Tìm hiểu về gió. - Không khí có ở khắp mọi nơi. - Một số thí nghiệm về nước. - Trứng chìm, trứng nổi. - Mặt trời, mặt trăng, các vì sao. - Hiện tượng thiên nhiên (ngày, đêm) - Tìm hiểu vật chìm vật nổi. - Mưa có từ đâu. - Mưa chảy từ đâu? - Khám phá nước đổi màu?

3.3. Biện pháp 3: Môi trường, công cụ, phương tiện vật liệu và sử dụng dùng trực quan cho trẻ khám phá khoa học.

Hoạt động khám phá khoa học cho trẻ được tổ chức theo từng tháng, nội dung của hoạt động xuất phát từ nhu cầu và hứng thú của trẻ. Để tạo cơ hội cho trẻ được trải nghiệm tối đa trong hoạt động khám phá khoa học, giáo viên cần xây dựng môi trường cho trẻ hoạt động, đặc biệt môi trường hoạt động thiên nhiên (hay hoạt động khám phá). Một môi trường hiệu quả cho trẻ khám phá khoa học không chỉ giúp trẻ củng cố kiến thức mà còn phải giúp trẻ phát triển năng lực khám phá và thái độ đối với hoạt động khám phá khoa học.

*** Môi trường trong lớp:**

Tùy theo diện tích lớp học và số lượng trẻ, giáo viên bố trí mỗi nơi hoạt động khám phá khoa học cho phù hợp. Môi trường của hoạt động khám phá khoa học nên được tổ chức một cách linh hoạt. Ở tình huống hoạt động theo nhóm nhỏ, giáo viên nên bố trí bàn thấp cho khoảng 4 - 5 trẻ có thể ngồi xung quanh. Ngược lại, ở tình huống số trẻ tham gia nhiều hơn, giáo viên có thể tích hợp với góc hoạt động khác hay sử dụng một nơi có diện tích rộng hơn. Bàn quá rộng có thể cản trở hoạt động khám phá khoa học của trẻ, vì thế, giáo viên cần chọn bàn phù hợp để trẻ có thể thoải mái hoạt động mà vẫn tương tác có hiệu quả với các bạn trong nhóm.

Ngoài ra, giáo viên cần chuẩn bị các loại sách liên quan đến chủ đề khám phá khoa học để cung cấp thông tin, kinh nghiệm cho trẻ. Các phương tiện, công cụ cho hoạt động đo lường, hoạt động thí nghiệm cũng rất cần thiết. Giáo viên nên bố trí phương tiện, vật liệu ở vị trí mà trẻ có thể lấy và sử dụng dễ dàng. Để trẻ có thể thể hiện kinh nghiệm trong hoạt động khám phá khoa học, giáo viên chuẩn bị các phiếu ghi chép để trẻ mô tả quá trình quan sát, thí nghiệm bằng tranh vẽ, kí hiệu hay chữ viết.

*** Môi trường ngoài lớp:**

Để tổ chức hoạt động khám phá khoa học ở ngoài lớp, giáo viên có thể bố trí vườn hoa, vườn cây cảnh, khu vui chơi cát, nước để trẻ có cơ hội quan sát sự biến đổi của tự nhiên hay quá trình sinh trưởng của thực vật theo mùa và khí hậu, quan sát và so sánh hình dáng của lá cây, vỏ cây, so sánh và phân loại màu sắc, hình dáng, kích thước của các loại quả. Ngoài ra, các đồ chơi, dụng cụ ngoài trời giúp trẻ có kiến thức khoa học phong phú. Giáo viên có thể tổ chức các hoạt động khám phá khoa học phong phú thông qua việc sử dụng cát, nước như chơi câu cá, chơi vật nổi, vật chìm, chơi đo mực nước, làm đồng hồ cát...

*** Công cụ và phương tiện vật liệu:**

Khi tham gia hoạt động khám phá khoa học, trẻ cần được trang bị phương tiện vật liệu cần thiết để có thể thực hiện quá trình quan sát, khám phá tìm hiểu, thí nghiệm. Trẻ có thể sử dụng đa dạng tất cả các phương tiện, dụng cụ, đồ dùng trong sinh hoạt hàng ngày khi tiến hành hoạt động khám phá khoa học. Tuy nhiên, giáo viên cần hướng dẫn cho trẻ biết phương pháp sử dụng và các yếu tố nguy hiểm để trẻ phòng tránh.

Phân loại	Công cụ và phương tiện vật liệu
Dụng cụ Thí nghiệm	Bình, ly nhựa, gương, nam châm, kẹp giấy, vải vụn... Chỉ, dây, các loại thước... Các loại cân (cân đồng hồ, cân điện tử...) Bình, chén, ca cốc, lọ.
Dụng cụ đặc thù	Kính lúp, ống nhòm.
Phương tiện vật liệu thông thường	Giấy, bút chì, sách, bút chì màu, báo, vật nổi – vật chìm, vật hút – vật không hút, tấm, xơ mướp, khăn giấy, bông gòn, ống hút, mút xốp, chỉ, bong bóng, đồ dùng nấu bếp, cây, các hạt giống và bình gieo hạt, bồn nước nhựa, muối, đường...
Phương tiện vật liệu khác	Sách tranh, ảnh, video, lô tô về động vật, thực vật, phương tiện giao thông, côn trùng, mùa...

***Sử dụng đồ dùng trực quan:**

Sử dụng đồ dùng trực quan chiếm một vị trí rất quan trọng trong việc giúp trẻ tiếp thu những kiến thức. Bởi lẽ trực quan huy động được tất cả các giác quan tham gia vào quá trình nhận thức của trẻ góp phần rèn luyện các giác quan cho trẻ. Đồ dùng trực quan là nguồn thông tin cực kỳ phong phú và sinh động, hoàn thiện tri thức, rèn luyện những kỹ năng cần thiết, năng lực quan sát năng lực tư duy, làm phong phú vốn từ, phát huy tính tích cực chủ động cho trẻ. Mà trẻ mầm non rất dễ bị cuốn hút bởi những vật với màu sắc tươi sáng, sự vận động của sự vật... Khi hứng thú của trẻ đã được kích thích thì trẻ sẽ chủ động, hào hứng tham gia vào hoạt động. Sự linh hoạt trong sử dụng đồ dùng trực quan làm cho việc tổ chức hoạt động nhẹ nhàng, sinh động, không bị khô cứng gò bó trẻ. Điều này giúp trẻ phát huy được tính tích cực chủ động và giúp giáo viên đạt được mục đích ***“giáo dục lấy trẻ làm trung tâm”***.

Phương tiện trực quan trong hoạt động khám phá khoa học rất đa dạng như: đồ dùng trực quan bằng vật thật: cốc, chén, con cá, các loại rau-quả... Các loại mô hình: mô hình máy bay, tàu hỏa... Các loại tranh ảnh, lô tô. Các hình ảnh trên mạng internet và các đoạn video. Tôi luôn lưu ý tới việc sử dụng đồ dùng trực quan phải phù hợp với nội dung hoạt động. Ngay từ khi lập kế hoạch cho mỗi đề tài khám phá khoa học tôi luôn suy nghĩ và lựa chọn những đồ dùng trực quan sao cho trẻ dễ hiểu và thích. Đối với những đồ dùng trực quan là đồ chơi tôi đưa vào các đề tài như: Đồ chơi của bé, phương tiện giao thông, con

vật... Qua những đồ chơi được làm khéo léo giống với thực tế sẽ giúp trẻ chú ý quan sát đồ chơi, chơi với đồ chơi để khám phá những kiến thức về đối tượng.

Vì trẻ mẫu giáo có sự tưởng tượng chưa phong phú, kinh nghiệm sống của trẻ còn ít nên tôi thường xuyên tận dụng các vật thật để dạy trẻ. Khi cho trẻ được tiếp xúc với vật thật thì tôi nhận thấy trẻ hứng thú và nắm bắt kiến thức một cách rõ ràng nhất.

+ **Ví dụ:** Với đề tài khám phá một số loại hoa: Tôi đã chuẩn bị cho trẻ đồ dùng trực quan là một số loại hoa thật để cho trẻ được khám phá. Chẳng hạn như trẻ được nhìn tận mắt và ngửi trực tiếp bông hoa hồng thật, trẻ sẽ nhớ mãi mùi hương màu sắc và đặc điểm của bông hoa hồng (màu đỏ, có nhiều cánh tròn to mịn, có đài hoa, có lá hình răng cưa, cành hoa có gai...) Qua đây tôi thấy trẻ rất hào hứng tham gia hoạt động và trẻ tiếp thu kiến thức nhanh hơn, nhớ lâu hơn.

Chính vì vậy để trẻ được khám phá về thế giới xung quanh một cách bao quát nhất thì ứng dụng công nghệ thông tin vào hoạt động khám phá khoa học là cần thiết. Thông qua những hình ảnh động, đoạn video được đưa lên màn hình sẽ tạo ra sự thay đổi, sự mới lạ cho trẻ vì tất cả những sự vật hiện tượng đều có thể chụp lại, quay lại để đưa lên màn hình. Qua đây, tôi nhận thấy khi sử dụng công nghệ thông tin làm đồ dùng trực quan cho trẻ khám phá đã giúp trẻ nhận biết sự vật một cách rõ ràng chính xác hơn và trẻ rất hào hứng và thích thú.

+ **Ví dụ:** Với đề tài khám phá con voi - con hổ, tôi đã sử dụng đồ dùng trực quan là hình ảnh con voi, con hổ tải từ mạng internet kết hợp cả tiếng kêu của con voi, con hổ và các đoạn video hổ săn mồi, voi kéo gỗ, voi hổ làm xiếc tạo thành bài giảng powerpoint để dạy trẻ. Qua đó tôi thấy trẻ cực kỳ thích thú, tập trung chú ý và khám phá một cách tích cực chủ động.

+ **Ví dụ:** Với đề tài khám phá quá trình lớn lên của cây: từ hạt->gieo hạt-> nảy mầm -> phát triển thành cây con -> cây lớn -> ra hoa -> kết trái. Trước khi học bài này tôi cho trẻ gieo hạt theo dõi sự phát triển của cây để khi trẻ học trẻ đạt được kết quả cao hơn. Để giúp trẻ có thể hình dung được một cách dễ dàng và chính xác quá trình này, tôi đã lên chụp ảnh để, quay những đoạn video về sự phát triển của cây ở góc thiên nhiên cho trẻ xem. Sau đó cho trẻ tìm hiểu quá trình lớn lên của cây như thế nào thông qua hình ảnh video thực tế ở lớp trẻ tận mắt nhìn hàng ngày từ cách gieo hạt theo dõi hạt nảy mầm cách chăm sóc cây như thế nào? Tạo sự hứng thú tập trung trong khám phá giúp trẻ tiếp thu kiến thức một cách dễ dàng.

+ **Ví dụ:** Với đề tài khám phá một số phương tiện giao thông đường thủy, đường hàng không (thuyền buồm, máy bay) tôi đã kết hợp sử dụng rất nhiều loại đồ dùng trực quan khác nhau để tạo sự hấp dẫn cho trẻ. Phần khám phá tôi đã sử

dụng đồ chơi máy bay thuyền buồm để cho trẻ quan sát rõ ràng đầy đủ các bộ phận của thuyền buồm, máy bay. Sau đó tôi cho trẻ xem video thuyền buồm đang chạy trên sông, trên biển và video máy bay đang bay trên bầu trời để trẻ biết được nơi hoạt động của 2 phương tiện giao thông này. Còn ở phần mở rộng, tôi đã cho trẻ kể tên các loại phương tiện giao thông đường thủy, đường hàng không khác kết hợp cho trẻ xem hình ảnh trên ti vi. Cuối cùng ở phần trò chơi ôn luyện củng cố, tôi đã chuẩn bị cho trẻ những mảnh ghép tranh thuyền buồm máy bay để trẻ thi đua chơi ghép hình phương tiện giao thông.

* **Kết quả:** Với việc xây dựng môi trường cho trẻ hoạt động khám phá đã giúp cho giáo viên tổ chức hoạt động khám phá một cách có hiệu quả. Giáo viên đã sử dụng công cụ, phương tiện vật liệu trong sinh hoạt hàng ngày để tạo cơ hội cho trẻ được quan sát, khám phá, thử nghiệm. Việc kết hợp sử dụng linh hoạt các loại đồ dùng trực quan, tôi thấy trẻ hứng thú hơn mỗi khi tham gia vào hoạt động khám phá khoa học. Vì vậy kiến thức tôi truyền đạt cho trẻ dễ dàng hơn và trẻ ghi nhớ lâu hơn, chính xác hơn.

3.4. Biện pháp 4: Tổ chức cho trẻ tham gia các hoạt động trải nghiệm qua các thí nghiệm khoa học.

Tổ chức khám phá khoa học nhằm hình thành và giúp cho trẻ phát triển nhận thức về các sự vật, hiện tượng xung quanh và giáo dục ứng xử đúng đắn với thiên nhiên, với xã hội cho trẻ. Đồng thời thông qua các hoạt động khám phá khoa học sẽ giúp trẻ dần hình thành và phát triển các kỹ năng quan sát, kỹ năng tư duy.

Việc tổ chức hoạt động cho trẻ mẫu giáo khám phá khoa học ở trường đã theo hướng đổi mới về phương pháp giáo dục mầm non mới nhằm đưa nội dung, tạo hình thức học tập mới tạo cho trẻ tiếp thu kiến thức và rèn luyện kỹ năng một cách chủ động hơn. Nhưng bên cạnh đó, việc thực hiện đổi mới phương pháp giáo dục mầm non ngày càng phát huy tính sáng tạo của giáo viên và khuyến khích sự ham thích học hỏi của trẻ mầm non đã đặt ra những yêu cầu mới đối với giáo viên mầm non trong quá trình lựa chọn và tổ chức các hoạt động khám phá khoa học cho trẻ. Nếu trong chương trình giáo dục mầm non cải cách giáo viên chủ yếu sử dụng phương pháp trực quan và dùng lời để dạy trẻ khám phá thế giới xung quanh, thì trong chương trình giáo dục mầm non mới lại yêu cầu giáo viên phải tăng cường sử dụng các phương pháp thí nghiệm, thực nghiệm để giúp trẻ được trải nghiệm, được khám phá khi tham gia các hoạt động khám phá khoa học.

Các trò chơi thực nghiệm và tổ chức và một số trò chơi thí nghiệm nhằm giúp trẻ mẫu giáo vừa nắm được kiến thức, vừa hình thành và rèn luyện những kỹ năng cần thiết của hoạt động khám phá khoa học và phát huy được tính độc lập sáng tạo của trẻ giúp trẻ nhanh nhẹn linh hoạt và phát triển nhiều vốn kinh

nghiệm, vốn từ của trẻ trở nên phong phú hơn khả năng diễn đạt tốt hơn. Chính vì vậy, tôi đã phối hợp với giáo viên trong lớp lựa chọn và tổ chức một số thí nghiệm khoa học đơn giản cho trẻ như sau:

*** Thí nghiệm 1: “Thí nghiệm về sự nảy mầm của hạt”**

+ *Mục tiêu:* Trẻ biết được cây cũng cần ánh sáng và nước, sự chăm sóc thì cây mới sinh ra và lớn lên được.

+ *Chuẩn bị:* Một vài hạt đậu tương, đậu đen...2 Khay nhỏ, một ít đất, bình nước tưới.

+ *Tiến hành:* Ngâm hạt vào trong nước ấm từ 1 đến 2 tiếng sau đó lấy ra gieo hạt vào khay có sẵn đất. Đặt 1 khay nơi có ánh sáng mặt trời và cho trẻ tưới nước hàng ngày. Khay còn lại đặt trong bóng tối và không tưới nước. Quan sát sau 3 đến 4 ngày cây trong khay được tưới nước hàng ngày sẽ nảy mầm và lớn dần còn khay không tưới sẽ không nảy mầm. Lúc này hãy cho trẻ giải thích hiện tượng nảy mầm và không nảy mầm trên. Tôi cho trẻ tự làm và nêu kết quả thực nghiệm của bản thân .

+ *Giải thích và kết luận:* Cây nảy mầm được nhờ được gieo hạt xuống đất, có ánh sáng và tưới nước đầy đủ thì cây sẽ lớn lên và phát triển. Và ngược lại cây mà không được chăm sóc đầy đủ, không có ánh sáng sẽ không nảy mầm.

*** Thí nghiệm 2: “Trong hạt có gì?”**

+ *Mục tiêu:* Giúp trẻ biết được đặc điểm của hạt, trong hạt có mầm cây, nếu gieo hạt và chăm sóc hạt sẽ nảy mầm thành cây.

+ *Chuẩn bị:* Một vài loại hạt như: Hạt đậu, hạt bưởi, hạt lạc, hạt ngô...

+ *Cách tiến hành:* Ngâm hạt vào nước ấm qua đêm. Để vài ngày cho trẻ đoán xem trong hạt có gì. Bóc vỏ hạt và tách ra làm đôi. Cho trẻ quan sát và nhận xét.

+ *Giải thích và kết luận:* Trong hạt có cây con tí xíu, cây con bé tí xíu ấy chính là mầm cây, nếu gieo hạt xuống đất mầm cây sẽ mọc thành cây .

*** Thí nghiệm 3: “Nam châm hút gì?”**

+ *Mục tiêu:* Cho trẻ biết nam châm có thể hút các vật làm từ kim loại, còn những vật không làm bằng chất kim loại thì nam châm không hút.

+ *Chuẩn bị:* Cục nam châm, cái đinh, cái kéo, thanh bằng nhôm, cái thước nhựa, bông, quả bóng bay và một số đồ dùng khác trong lớp.

+ *Tiến hành:* Cho trẻ quan sát những đồ dùng đã chuẩn bị gọi tên chúng và nêu chất liệu của từng đồ dùng. Mời 6 - 7 trẻ lên lấy 1 trong số những vật mà cô chuẩn bị hỏi trẻ:

+ Vật đó có tên là gì? làm bằng gì?

+ Cho trẻ đưa vật đó lại gần cục nam châm để xem chúng có hút nhau không và vì sao?

+ Lần lượt cô cho các trẻ được thí nghiệm với các vật xung quanh lớp và đưa ra nhận xét, nam châm hút được những vật làm bằng gì? Tại sao?

+ *Giải thích và kết luận:* Nam châm chỉ hút được các vật làm bằng kim loại ngoài ra không hút được các vật làm từ các chất liệu khác

*** Thí nghiệm 4: “Vật nổi vật chìm”**

+ *Mục tiêu:* Giúp trẻ nhận biết các vật nổi trên mặt nước, các vật chìm trong nước.

+ *Chuẩn bị:* Đồ dùng: Các mẫu gỗ, bi sắt đường kính 3-4cm, thìa inox, cục nam châm, một miếng xốp, giấy, chậu đựng nước sạch. Đồ chơi: Thuyền giấy, lá mít trẻ đã gấp, bóng nhựa, đồ chơi nhựa.

+ *Tiến hành:* Cho trẻ tự lấy đồ chơi đã chuẩn bị sẵn thả vào chậu nước, và yêu cầu trẻ nhận xét vật nào chìm? vật nào nổi tại sao ?

+ *Kết quả:* Qua thí nghiệm này giúp trẻ hiểu những đồ vật nặng như sắt, thép, nhôm như bi sắt , bát, thìa inox, khi thả xuống nước sẽ bị chìm những đồ vật nhẹ: gỗ, xốp, giấy, nhựa, khi thả những vật đó thì nổi trên nước .

*** Thí nghiệm 5: “Không khí có ở khắp mọi nơi”**

+ *Mục đích:* Giúp trẻ thỏa mãn nhu cầu tìm tòi và khám phá. Giúp trẻ phát triển khả năng sáng tạo nghiên cứu tìm ra cái mới tích lũy kiến thức. Rèn luyện khả năng phân tích, tổng hợp và đánh giá các sự vật, hiện tượng.

+ *Chuẩn bị:* Túi ni long mỏng và trong, kéo.

+ *Cách thực hiện:*

- Cô gây hứng thú cho trẻ. Cho trẻ chơi trò chơi “Bịt mũi”

+ Cô cho trẻ bịt mũi lại, hỏi trẻ: “*Có thở được không?*”

+ “*Vậy làm thế nào để thở được?*” Thả tay ra sẽ thở được.

+ Cô cho trẻ đứng vào nơi quy định và hỏi trẻ: “*Có thở được không?*”

+ Cho cháu đứng ở góc khác hỏi trẻ: “*Có thở được không?*”

+ Cho cháu đứng tự do trong lớp và hỏi trẻ “*Có thở được không?*”

Lúc này tôi mới đặt vấn đề chúng ta thở được là nhờ không khí. Vậy không khí có ở đâu, không khí có ở khắp mọi nơi xung quanh chúng ta.

Tôi tiếp tục đặt tình huống: “*Không khí có bắt được không?*” Có cháu nói là có, có cháu nói là không.

Tôi hỏi tiếp: “*Làm thế nào để bắt được không khí?*” Lúc này trẻ đưa ra rất nhiều ý kiến, lấy ly, lấy chai, lấy lon, hộp...để bắt không khí.

Tôi phát cho mỗi trẻ một túi nilon và yêu cầu: Hãy lấy và bắt không khí vào túi. Mỗi trẻ thực hiện một cách khác nhau, có trẻ nắm bắt không khí xung

quanh bỏ vào túi, với không khí cho vào túi...nhưng các cháu vẫn chưa thấy gì trong túi.

Tôi tiếp tục gợi ý: “*Các con hãy làm cách nào để túi phồng to lên đi*”. Trẻ phát hiện mình phải thổi hơi vào túi và muốn giữ hơi trong túi nylon buộc túi lại.

Khi đó tôi giải thích “*Không khí đang ở trong túi nylon của các con đấy*”

Sau đó tôi cho trẻ chơi trò chơi “Vượt không khí vào túi. Cuối cùng, tôi hướng dẫn trẻ lấy kéo cắt túi để thấy không khí xì ra.

+ *Kết luận và giải thích*: Không khí có khắp mọi nơi, không nhìn thấy, không nắm bắt được. Nếu không có không khí con người không thở được.

*** Thí nghiệm 6: “*Có gì trong chai không?*”**

+ *Mục đích*: Giúp trẻ biết không khí không có màu, không có mùi, bằng mắt thường ta không nhìn thấy được.

+ *Chuẩn bị*: Một chai thủy tinh không đựng gì. Một chậu nhỏ đựng nước.

+ *Cách tiến hành*:

Cho trẻ quan sát chai, nhìn, ngửi xem trong chai có chứa gì không.

Cô hoặc trẻ cho chai nằm vào đáy chậu hoặc bể nước, sau đó cho trẻ quan sát và nhận xét hiện tượng xảy ra là bong bóng nổi từ miệng chai.

* *Giải thích và kết luận*: Có hiện tượng này là vì không phải trong chai không có gì mà trong chai chứa đầy không khí. Khi cho chai vào bể nước, nước tràn vào trong chiếm chỗ trong chai nên đẩy không khí ra ngoài thành từng bọt khí (hay bong bóng khí) đi lên.

Sau giờ khám phá trẻ biết được không khí có ở xung quanh chúng ta, nó có mặt ở khắp mọi nơi và con người thở được là nhờ có không khí, nếu thiếu không khí con người sẽ không thở được.

Ngoài các thí nghiệm nêu trên, tôi đã sưu tầm, sáng tạo được rất nhiều các thí nghiệm khác để tổ chức cho trẻ được thường xuyên thực hành như: “*Nước bay hơi*”, “*Một vài chất tan trong nước*”, “*Nước đổi màu*”, “*Trong bọt biển có gì?*”, “*Cây cần gì để lớn lên và phát triển?*”, “*Cỏ có cần ánh sáng không*”, “*Cầu vồng*”

* **Kết quả**: Việc tổ chức các thí nghiệm khoa học giúp trẻ được trải nghiệm, được thực hành các kỹ năng, trẻ được trải nghiệm và tự phát hiện ra các đặc điểm, mối quan hệ giữa các sự vật hiện tượng xung quanh, tiếp thu các kiến thức khoa học dễ dàng hơn. Nhận thức của trẻ được mở rộng, khả năng quan sát, tri giác của trẻ phát triển tốt Từ đó trẻ linh hoạt được vốn kiến thức, kỹ năng mới cho bản thân mình. Không chỉ vậy, thông qua các trò trải nghiệm, khám phá khoa học tư duy của trẻ sẽ được kích thích nhiều hơn, trí tưởng tượng phong phú hơn thông qua đó giúp trẻ phát triển trí tuệ của mình.

3.5. Biện pháp 5: Tổ chức các trò chơi khám phá khoa học cho trẻ.

Trẻ mầm non “*chơi mà học, học mà chơi*”. Sau thời gian trò chuyện, đàm thoại với cô, trẻ được hoạt động, được tham gia vào các trò chơi hứng thú. Qua đó, trẻ không chỉ ngồi nghe cô nói và trả lời các câu hỏi của cô mà trẻ còn có cơ hội để bộc lộ các hiểu biết của mình thông qua các trò chơi. Ngoài ra trò chơi còn có tác dụng củng cố, bổ sung và phát triển thêm các tri thức mà trẻ vừa lĩnh hội, tái tạo lại biểu tượng đã học thông qua những hoạt động thực tiễn. Do đó trò chơi củng cố trong giờ hoạt động khám phá là rất quan trọng.

Trò chơi được sử dụng rất nhiều trong quá trình cho trẻ khám phá khoa học để củng cố, bổ sung và mở rộng những hiểu biết của trẻ về các sự vật và hiện tượng xung quanh.

Sử dụng các trò chơi là một trong những hoạt động tốt nhất để cho trẻ tự tìm kiếm, phát hiện, khám phá những điều mới lạ của các sự vật, hiện tượng xung quanh trẻ.

Việc lựa chọn và sử dụng các trò chơi phải phù hợp với mục đích, nội dung giáo dục đặt ra trong mỗi bài học, mỗi hoạt động; hoặc đến giai đoạn thực hiện phải phù hợp với tình hình lớp của mình và phải đảm bảo tính phát triển.

Dựa vào đặc điểm cá nhân của trẻ trong lớp mà lựa chọn trò chơi, phân nhóm cho cháu sao cho hợp lý. Đối với những trẻ chậm và yếu hơn các bạn trong lớp thì cô giáo cần phân nhóm chơi và nội dung chơi sao cho phù hợp. Sau khi trẻ đã biết rồi cô nâng dần độ khó để tạo sự tự tin cho trẻ.

Chẳng hạn như trong hoạt động khám phá về đồ chơi của trường lớp mẫu giáo, giáo viên cần lựa chọn nội dung chơi sao cho phù hợp và gần gũi với trẻ mà vẫn gây sự hứng thú cho trẻ.

+ **Ví dụ:** Cô chỉ cần chọn những đồ chơi trong lớp đã có sẵn và tổ chức cho trẻ chơi “*Chiếc túi kì lạ*” từ những đồ chơi gần gũi với trẻ. Qua trò chơi, cô đã giúp trẻ tìm hiểu thêm về tính chất, công dụng, màu sắc. Nó đặc biệt phát triển được sự phán đoán, suy luận của trẻ.

Để tổ chức tốt trò chơi, cô giáo cần làm tốt công tác chuẩn bị đồ dùng, đồ chơi phù hợp với hoạt động, đồ chơi phải an toàn, phù hợp, bố trí thời gian chơi và không gian chơi hợp lý.

+ **Ví dụ:** Với hoạt động khám phá về động vật, cô chuẩn bị trò chơi trong máy vi tính về các con vật sống trong rừng. Cô có thể tổ chức cho trẻ chơi như sau: nhìn hình nói tên con vật, đoán xem con vật ở xa thì thế nào? Khi cô click thì con vật nhìn gần sẽ như thế nào?

Hoặc khi cô click vào hình con vật nào, trẻ sẽ nói về thức ăn, cách vận động của chúng,...hoặc cô tổ chức cho trẻ xem thí nghiệm về nước bốc hơi thông

qua chơi. Cô có thể tổ chức cho trẻ lao động xới đất, gieo hạt, tưới nước vừa thí nghiệm vừa thực hành vừa chơi lại đạt hiệu quả cao.

Hay như trong hoạt động khám phá về thế giới thực vật tìm hiểu về một số loại hạt cô tổ chức cho trẻ chơi hạt nào cây nấy, cho nhóm trẻ lên tìm và gắn cho đúng hạt của cây, hoặc cho trẻ vừa chơi vừa so sánh giữa hạt lúa và hạt gạo, trẻ tự tìm kiếm và phát hiện, thông qua hoạt động này cũng giúp bản thân trẻ kiến thức khắc sâu hơn...

Ngoài ra cô cũng cần tạo ra các tình huống mang tính hướng dẫn để kích thích trẻ chơi một cách hứng thú, tích cực, tự do, tự nguyện, không gò bó, áp đặt. Có như vậy trẻ mới chơi hết mình và phát huy được hết tác dụng trò chơi.

Trò chơi càng phong phú đa dạng bao nhiêu thì các tri thức trẻ lĩnh hội càng sâu sắc và trẻ càng nhớ lâu bấy nhiêu. Dưới đây là một số trò chơi tôi đã tổ chức và thu được kết quả tốt:

*** Trò chơi 1: “Tìm nhà cho các con vật”**

+ *Mục đích:* Sử dụng trong hoạt động khám phá “Một số con vật nuôi trong gia đình” (gia cầm, gia súc, vật nuôi nói chung) giúp phát triển

+ *Chuẩn bị:* Bút màu, bàn ghế, mỗi trẻ có một tờ giấy có vẽ hình con vật và nơi sinh sống của con vật.

+ *Cách chơi:* Trẻ ngồi theo bàn, trẻ dùng bút nối con vật ở giữa tương ứng với ngôi nhà của chúng rồi tô màu cho đẹp. Sau khi chơi xong cô nhận xét kết quả.

+ *Luật chơi:* Thi xem ai tìm được nhiều con đường cho con vật nhất.

*** Trò chơi 2: “Ghép hình con hổ”**

+ *Mục đích:* Sử dụng trong hoạt động “khám phá về con hổ” giúp trẻ phát triển khả năng quan sát, phán đoán. Có thể áp dụng trò chơi ghép hình trong hoạt động khám phá các loại quả, các phương tiện giao thông.

+ *Cách chơi:* Chia làm ba đội, số lượng trẻ ở mỗi đội bằng nhau. Khi có hiệu lệnh chơi lần lượt từng trẻ ở mỗi đội chạy lên tìm một mảnh ghép hình con vật của đội mình gắn lên bảng. Kết thúc trò chơi đội nào ghép được nhiều chi tiết nhất là đội thắng cuộc.

+ *Luật chơi:* Chơi theo luật tiếp sức.

*** Trò chơi 3: “Hãy xếp cho đúng”**

+ *Mục đích:* Sử dụng trong các hoạt động khám phá: Quá trình phát triển của cây từ hạt, thứ tự các mùa trong năm. Phát triển kỹ năng quan sát

+ *Chuẩn bị:* - 3 bộ tranh vẽ các giai đoạn phát triển của cây đối với hoạt động khám phá “Hạt và sự nảy mầm”: Hạt - hạt nảy mầm - cây non - cây trưởng

thành. Hoặc 3 bộ tranh vẽ các mùa và đặc điểm của từng mùa: Xuân - hạ - thu - đông. 3 bảng có nhám dính, bàn để tranh.

+ *Cách chơi:* Chia làm 2 đội, số trẻ ở mỗi đội bằng nhau. Khi có hiệu lệnh bắt đầu, lần lượt từng trẻ ở mỗi đội chạy lên tìm một tranh theo đúng thứ tự gắn lên bảng. Đội nào ghép nhanh và đúng nhất thì đội đó thắng cuộc.

+ *Luật chơi:* Chơi theo luật tiếp sức, thời gian chơi trong 1 bản nhạc.

*** Trò chơi 4: “Trồng rau đúng luống”**

+ *Mục đích:* Sử dụng trong hoạt động khám phá “Một số loại rau” giúp trẻ phát triển kỹ năng quan sát, so sánh, phân loại các loại rau.

+ *Chuẩn bị:* Một số loại rau ăn lá, rau ăn củ, rau ăn quả.. - 2 luống cây.

+ *Cách chơi:* Chia trẻ làm 2 đội, nhiệm vụ của mỗi đội phải chọn loại rau cô yêu cầu trồng đúng vào luống rau mà cô đã quy định. Thời gian chơi là 1 bản nhạc. Đội nào trồng được nhiều rau đúng yêu cầu hơn đội đó chiến thắng.

+ *Luật chơi:* chơi theo luật tiếp sức. Loại rau trồng sai luống không tính.

*** Trò chơi 5: “Tìm lá cho cây”**

+ *Mục đích:* Sử dụng trong hoạt động ngoài trời, giúp trẻ phân biệt các loại lá, phát triển kỹ năng quan sát, phán đoán, suy luận.

+ *Chuẩn bị:* Các lá cây rụng ngoài sân trường.

+ *Cách chơi:* Cô tổ chức chơi cả lớp, chia cho mỗi trẻ một loại lá cây, cho trẻ quan sát lá cây và suy nghĩ xem đó là lá của cây gì. Sau đó cả lớp vừa đi vừa hát xung quanh cô khi cô nói “ tìm cây, tìm cây ” thì ai có lá cây gì phải chạy nhanh về gốc của cây ấy.

+ *Luật chơi:* Thi xem ai nhanh nhất và tìm được cây qua lá cây.

* Ngoài các trò chơi kể trên, tôi đã sưu tầm và sáng tạo được thêm nhiều trò chơi khác để củng cố phát triển các kỹ năng khám phá khoa học cho trẻ: “*Ghép, dán hình các bộ phận cơ thể con người*”, “*Tay phải, tay trái*”, “*Hãy cẩn thận với điện*”, “*Phân loại lá*”, “*Tìm về đúng vườn*”, “*Phân nhóm vật nuôi*”, “*Phân nhóm các phương tiện giao thông*”...

* **Kết quả:** Qua việc tổ chức các trò chơi khám phá đã giúp trẻ hứng thú hơn . Hoạt động khám phá khoa học đối với trẻ không còn bị tẻ nhạt, khô khan. Thông qua các trò chơi đã giúp trẻ tự khám phá về các đối tượng. Từ đó khuyến khích trẻ sáng tạo khi sử dụng đồ chơi, biết chơi thành thạo, sử dụng đồ chơi phù hợp với trò chơi. Giáo viên đã sáng tạo và tổ chức được nhiều trò chơi đã phát huy được tính tích cực cho trẻ.

3.6. Biện pháp 6: Phối hợp với phụ huynh.

Bậc làm cha mẹ nào cũng đều muốn con cái mình chăm chỉ học hành, học giỏi. Cha mẹ thường không tiếc công sức, tiền bạc để chăm sóc, đầu tư cho con

cái học hành nên người ngay từ những năm đầu đời của trẻ. Tuy nhiên đặt nhiệm vụ của con cái lên vị trí ưu tiên hàng đầu cũng chính là lý do mà cha mẹ nhiều khi không để ý đến hoạt động vui chơi giải trí, một trong những hoạt động quan trọng của trẻ. Để nâng cao chất lượng hoạt động của trẻ trong trường mầm non để có sự giáo dục toàn bộ giữa gia đình và nhà trường là một việc làm hết sức cần thiết tôi thấy rằng tất cả mọi khó khăn trong học tập không thể thiếu được vai trò giải quyết khó khăn vì thế ngay từ đầu năm học tôi đã xây dựng nội dung tuyên truyền tới các bậc phụ huynh giúp các con thực hành thí nghiệm khám phá khoa học đạt kết quả cao. Hiểu thêm về các hoạt động của trẻ trong trường mầm non trường tôi đã tổ chức họp phụ huynh và tuyên truyền đến các bậc phụ huynh. Tôi đã xây dựng kế hoạch về nội dung khám phá trong tháng và thông báo từng đề tài khám phá khoa học trong tháng mà các con đang học để các bậc phụ huynh nắm được. Sau đó vận động phụ huynh ủng hộ các nguyên liệu, vỏ hộp, chai lọ, giấy, cát, cây xanh, cây hoa để các thí nghiệm của trẻ được phong phú. Tuyên truyền phụ huynh cần quan tâm giải thích và cùng làm tại nhà với trẻ khi trẻ có yêu cầu với những thí nghiệm khó. Thông qua góc tuyên truyền của lớp. Gửi những nội dung về kế hoạch khám phá khoa học qua tin nhắn, zalo tới các bậc phụ huynh để các bậc phụ huynh nắm bắt. Trao đổi trực tiếp tới các bậc phụ huynh qua các giờ đón trả trẻ để phụ huynh hiểu được các nội dung và thực hiện trong tháng. Để giúp trẻ phát triển toàn diện cho việc phối hợp giữa nhà trường và gia đình là cực kỳ quan trọng. Chính vì vậy giáo viên phải trao đổi thường xuyên việc học tập và vui chơi của trẻ tới các bậc phụ huynh, để việc học của trẻ được tốt nhất khi đến trường cũng như khi về nhà. Bản thân tôi làm tốt công tác tuyên truyền tới các bậc phụ huynh như thông qua bảng tuyên truyền của lớp, trang trí những hình ảnh đang học một cách sinh động. Thường xuyên trao đổi về tình hình sức khỏe của trẻ, tình hình học tập của trẻ đặc biệt qua các buổi đón trả trẻ tôi đã trao đổi với các bậc phụ huynh về tình hình học tập của trẻ ở lớp, về các nội dung đang học giúp phụ huynh nắm rõ từ đó có thể tạo điều kiện cho trẻ được trải nghiệm ở nhà, củng cố thêm kiến thức.

*** Kết quả:** Với biện pháp trên tôi đã giúp phụ huynh nhận thức đúng đắn về tầm quan trọng của môn học từ đó 100% phụ huynh quan tâm và ủng hộ các kế hoạch của giáo viên, đóng góp các nguyên vật liệu để phục vụ cho các giờ hoạt động khám phá khoa học của trẻ trên lớp. Nhờ có sự kết hợp chặt chẽ giữa giáo viên và phụ huynh mà những giờ hoạt động khám phá của trẻ trở nên phong phú và hấp dẫn hơn, từ đó mà tiết học của trẻ đạt được kết quả cao trẻ rất hứng thú và sôi nổi trong giờ học.

4. Hiệu quả sáng kiến kinh nghiệm:

Sau khi áp dụng các biện pháp trên tôi thấy đã đạt được nhiều kết quả như sau:

***Đối với trẻ:** Các hoạt động khám phá khoa học không còn tẻ nhạt, khô khan đối với trẻ. Trẻ tích cực chủ động hơn khi tham gia hoạt động đã phát huy tính sáng tạo và khả năng tư duy khi khám phá khoa học cụ thể trẻ có tiến bộ trong từng hoạt động. Trẻ có kỹ năng quan sát, so sánh phân loại tốt, hiểu biết rộng về tự nhiên cũng như xã hội.

- Kết quả trên cho thấy, các trò chơi thí nghiệm đã gây được hứng thú, thu hút trẻ vào các hoạt động mà giáo viên đã tổ chức, trẻ hào hứng được phát biểu ý kiến của mình. Các trò chơi đã được cụ thể hóa, trực quan hóa các kiến thức khoa học trừu tượng giúp trẻ phát huy dễ dàng hơn.

- Luôn động viên kịp thời và giúp trẻ tập luyện thường xuyên cho trẻ được trải nghiệm khám phá khoa học và tạo các điều kiện tốt nhất để trẻ khả năng tư duy và phát triển tốt.

*** Đối với giáo viên:** Giáo viên đã xây dựng được môi trường học phong phú, đồ dùng, đồ chơi và trang thiết bị cũng đã được trang bị đầy đủ hấp dẫn trẻ.

- Giáo viên có những kiến thức cơ bản về khoa học tự nhiên, sử dụng các phương pháp dạy học để áp dụng vào dạy trẻ, nắm vững nội dung chương trình và có kỹ năng sử dụng linh hoạt các phương pháp, hình thức tổ chức cho trẻ khám phá khoa học theo hướng tích cực các hoạt động của trẻ và lấy trẻ làm trung tâm.

*** Đối với phụ huynh:** Việc kết hợp giữa gia đình và cô giáo là không thể thiếu được, giúp trẻ luyện tập nhiều hơn, từ đó trẻ có được vốn kiến thức về thiên nhiên, về xã hội phong phú và đa dạng hơn, vì trẻ ở môi trường nông thôn nên ở nhà trẻ được tiếp xúc với nhiều thiên nhiên, cỏ cây hoa lá rất nhiều, được bố mẹ thường xuyên cung cấp và củng cố những gì đã có thì hiệu quả việc cho trẻ làm quen với khám phá khoa học là rất cao.

- Các bậc phụ huynh đã nhận thức được rõ tầm quan trọng của việc dạy trẻ tìm hiểu về thế giới xung quanh, cùng phối kết hợp với cô giáo tạo điều kiện cho trẻ được làm quen với khám phá khoa học đạt được kết quả cao nhất, điều đó cũng đã góp phần nâng cao chất lượng giáo dục trẻ.

- Phụ huynh tin tưởng cô giáo hơn, yên tâm hơn khi gửi con. Một số người trước đây vẫn lo lắng con mình vẫn không thích đi học hoặc trao đổi với cô giáo con em mình mất tập trung chú ý. Đến giai đoạn cuối năm chúng tôi thường được nghe trao đổi từ phía phụ huynh Nghe được những lời trao đổi của phụ huynh tôi rất vui và thêm yêu nghề hơn.

III. KẾT LUẬN VÀ KHUYẾN NGHỊ

1. Kết luận:

Tổ chức hoạt động khám phá khoa học trong trường mầm non nhằm phát triển nhận thức của trẻ đã trở thành một nội dung quan trọng trong chương trình giáo dục mầm non. Hiện nay, việc tổ chức hoạt động khám phá khoa học đã và đang được quan tâm trong các trường mầm non. Thông qua tổ chức hoạt động khám phá khoa học, giáo viên sẽ tạo cơ hội cho trẻ được tìm tòi, khám phá, trải nghiệm. Khám phá khoa học là một quá trình tiếp xúc, tìm tòi tích cực từ phía trẻ nhằm phát hiện những cái mới, những cái ẩn giấu trong các sự vật, hiện tượng xung quanh. Hoạt động này nhằm hình thành những biểu tượng đúng đắn về các sự vật hiện tượng xung quanh, cung cấp cho trẻ những tri thức đơn giản có hệ thống về thế giới xung quanh và giáo dục thái độ ứng xử đúng đắn với thiên nhiên, với xã hội cho trẻ. Bên cạnh đó góp phần giúp trẻ phát triển và hoàn thiện các quá trình tâm lý, nhận thức đặc biệt là cảm giác, tri giác, tư duy, ngôn ngữ và chú ý. Đồng thời nó góp phần quan trọng trong việc giáo dục tình cảm, thẩm mỹ, đạo đức cho trẻ, hình thành ở trẻ những cảm xúc tích cực và tích lũy những tri thức những kinh nghiệm của cuộc sống, làm cơ sở để trẻ dễ dàng lĩnh hội nội dung giáo dục của các hoạt động vui chơi, học tập, lao động. Tổ chức hoạt động khám phá khoa học phù hợp sẽ giúp trẻ tìm ra cái mới, tiếp cận với những tri thức tiên khoa học, tích cực hoạt động nhận thức.

Chính vì vậy thực hiện đổi mới phương pháp giáo dục mầm non ngày nay đòi hỏi sự phát huy tính sáng tạo của giáo viên và khuyến khích sự ham thích học hỏi của trẻ đã đặt ra những yêu cầu mới đối với giáo viên mầm non trong quá trình lựa chọn và tổ chức các hoạt động khám phá khoa học cho trẻ. **Tro**

2. Khuyến nghị:

Tạo điều kiện cho giáo viên tiếp cận với những phương pháp dạy học tích cực, thường xuyên tổ chức cho giáo viên đi dự các giờ mẫu, học hỏi các trường có chất lượng để nắm vững quy trình tổ chức của phương pháp dạy học, đặc biệt là phương pháp gây hứng thú nhằm nâng cao hiệu quả hoạt động khám phá khoa học.

Ban giám hiệu thường xuyên tổ chức các buổi tọa đàm, khám phá khoa học trao đổi kinh nghiệm về cách thức tổ chức cho trẻ học hoạt động khám phá.

Trên đây là bản sáng kiến kinh nghiệm của tôi. Tôi rất mong các cấp xét duyệt và các chị em đồng nghiệp đóng góp ý kiến bổ sung cho tôi để bản sáng kiến của tôi được hoàn chỉnh hơn.

Tôi xin chân thành cảm ơn!

MINH CHỨNG 1

Kết quả khảo sát đánh giá trẻ đầu năm như sau:

THÁNG 9/2019				
STT	CÁC TIÊU CHÍ	Tổng số trẻ	Đ	CĐ
1	Kỹ năng quan sát	38	20	20
			50 %	50 %
2	Kỹ năng so sánh	38	17	21
			45 %	55 %
3	Kỹ năng phân loại	38	15	23
			40 %	60 %
4	Kỹ năng giao tiếp	38	17	21
			45 %	65 %
5	Thao tác thử nghiệm	38	14	24
			37,5 %	62,5 %
6	Kỹ năng phán đoán	38	13	25
			34 %	66 %
7	Kỹ năng suy luận	38	13	25
			34 %	66%

Kết quả tổng hợp tỉ lệ trẻ đạt cuối năm:

STT	CÁC TIÊU CHÍ	Tổng số trẻ	Tháng 9/2019		Tháng 4/2020	
			Đ	CĐ	Đ	CĐ
1	Kỹ năng quan sát	38	20	20	37	1
			50 %	50 %	97,5%	2,6%
2	Kỹ năng so sánh	38	18	22	37	1
			45 %	55 %	97,5%	2,5%
3	Kỹ năng phân loại	38	16	24	36	2
			40 %	60 %	95%	5%
4	Kỹ năng giao tiếp	38	18	22	37	1
			45 %	65 %	97,5%	2,5%
5	Thao tác thử nghiệm	38	15	25	37	1
			37,5 %	62,5 %	97,5%	2,5%
6	Kỹ năng phán đoán	38	14	26	36	2
			35 %	65 %	95%	5%
7	Kỹ năng suy luận	38	14	26	36	2
			35 %	65%	95%	5%

MINH CHỨNG 2

Hình ảnh: Một số giờ học khám phá khoa học của trẻ

MINH CHỨNG 3

Một số hình ảnh hoạt động của trẻ

